

Paulus mo surat Timotius hup

1 1-2 Suratna an are mo tanena Timotius hup,
Yesus Kristus mo dam tasin zini Paulus onakon:

Dawem! Asa mes dam lasiki– Alap, men zen nesa ngaya tabirkike, Kristus hun, nen men Zëbone ëyaing gwe kini gwe'anke. Em in eiwa ano walas. Em Yesussue taibliblaka, zebe gwëka– san de ano tane tanganna kiye.

Nëre mae mo Bian Alap ne Bian Yesus Kristus ne sa dawemna hen kwasang-kwasang zemka mamkam ebe hap ol gweblala. Hen em zëre nik mo taha terenak esa gwë gwer.

Auyan-aza mo ëpba olsa de baes gwibin hip de ol:

³ Ëe kimë Makedonia san song gwëk, ëe dekam mesë emsa gu-gubluhak, “Em Efesusk em gwën.” Ëe mae habë zëwe de gwën hap emsa gubluk: Zëwe de zini mensaë anakan dam tasibikke, “Zen totore olkam tawa da gwibirin,” desa dikim em anakan jalse gwibirida gwen hap, “Kirekam bahem tawa ta gwibin. ⁴ Yahudi ere mae mo auyan-aza mo bosem-sesa de klis gul gwennak bahem ëhir-hir gwe-gwen– hen auyan-aza uk mo ol kokung gul zahe gwennakye.” Sap auyan-aza mo ol kokung gul gwenna in san de ang tankam, waba hap sa ëkeisa-keisa gwe tine gwer, hen dekam ëngaya gwen hap de orana sa hli dal. Sap nen diki Yesussu de taibliblan enkame ëngaya gwen hap de orana in san ang ta gwenan. ⁵ Ëe mae habë kirekam emsa gublu'an: Zen dekamim zi bose zeban zënaka kwasang neibirida gwëk. Sap zi de enlala lalakkam gwënna, hen enho kles gwesin srëmkam, hen dawemkam de Biansa taibliblankam, kire zini sa zi bose zemka kwasang gwibirida gwer. ⁶ Hwëna ahakon mes tangan ëbutehak, zen zep totore ol en san ang ta gwenan. ⁷ Zen kire wenyik anakan ëbolamda gwe-gwenan, “Ëe asa Musa mo titi tabin ola inkam tawa ta gwibir,” hwëna men zen zëre mae mo ëk tihï nakon wet so gwenan, zëna hom desa tame nul gwenan. Hen zëna tawa naka

^a1:4 Kis 20:29-30, 1Tim 4:7, 6:4, 2Tim 4:4, Tit 1:14

hom– mensa ol drakkam anakan don gwibirin, “Èe an eiwa de tangan nakaë emsa tonbirida'an.”^b

⁸ Nen tawana Musa hap insa Alap titi tabin ola gol gweblaka, zen hen airis– nen de anakan tame gunkumye: “Alap Zen zi jal-jalsa dikim oto tasibin hip nep golzimki.”^c

⁹ Sap Zen insa ola golzimki, zen zi dawemsa dikim oto tasibin hip hom. Zen diki anakare kareksa de gol gwen zisi dikim oto tasibin hip:

jalse gwibiridan olsa de esal gwen srëm zi,
nol drak-drak zi,
kareksa de gulin hananda gwen zi,
auhu-kama ennak de enlalakam de gwë gwen zi,
Alapsa de sere gweblan zi,
Alapsa de betek gweblan srëm zi,
bi zemka de tan zi, hen an zemka de gwin zi,
hen zi tamera gwen zi.

¹⁰ Hen ahakore zi karek-karekna zen anakare wenya:

kahalo sason wenya,
zi bosyan han de inisin makan egwë gwen wenya,
boton tam zi,
zisi de te-ala hap golëgu gwen zi,^d
hen botonkam de zi bose zemka klak ta gwibin zi,
hen tingare ahakore zini men zen Kristen zini nëno
mae mo tawa tabin sin ang ta srëm
gwe-gwenanke.

¹¹ Sap nëno mae mo tawa tabinni in, zen engaya gwen hap de ol dawem san tal gwesi'in– mensa sason tangan Zini Alap Zëna abe hap golblakake, èe de desa golzim halada gwen hap. Ol dawemna in sam-sam tanganna.

Paulus kim Kristus hup dawemna golblakake:

¹² Èe ama nëre mo Teipsinni Yesus hup dawemsa gol gwebla'an– men Zen sasonna ap gol gweblandake, zëre mo ngasa dikim syal gwe-gweblan hap. Zen mes asa taiblihlaka,

^b 1:7 Tit 1:10 ^c 1:8 Rom 7:6-14, Gal 3:19

^d 1:10 In kim Paulus ansa ale gulku, dekam zini man zi bose zemka dahyo gwek– desa de aha zi hip te-ala hap lidak ta gwibin hip. Insa dahyo gwek, zen dekam zep aha zi mo tana iltikinnik totoresna ëbabu gwe-gwek. (1Tim 6:1-2, Ef 6:5-8, Tit 2:9-10)

zep asa dam tasiki. Zen in zebë dawemna gol gwebla'an. ¹³ Ëe sap hen orep Yesussu de lamang ta gwenna. Men zen nonol Yesussu daibliblak, ëe ama desa karek ta gwibik hen lamang ta gwibik. Sap eiwa kirekam, hwëna Yesus man asa kwasang gweblaka. Zen man anakan asa tame taka, “Zini an nama hom tol Asa taiblibla'ara, zep zëre mo syala hom anakan dam gulsu'ura, ‘Ëe an kareksaë gol gwe'an.’”^e ¹⁴ Zep Zen man tangan mamkam asa kwasang gweblaka– Zen kim Zënaka de taibliblan hap dena abe hap golblakaye, hen zi bosyansa dikim kwasang gwibirida gwen hap dena.

¹⁵ Ola an eiwa de tanganna. Zep nen taiblibin:

“Kristus Zen karek-karek gulin halasen gwen zisi dikim ngaya tabin hip auhu-kamanak hata zaka.”

Ëe an hwëna orep jal-jal tangan zini zen– karek gol gwen zi mo teipsin niye. ¹⁶ In zep hëndep Kristus karek-karek gol gwen zi mo teipsinni asa mam tangankam kwasang gweblaka– mae hap: Asa de tngare zi hip zertreizimdin hip, zen dikim anakan tame gun hup, “Eiwa, Kristus mo kwasang-kwasangna klis gunkum hom,” hen dekam de taibliblankam hëndep denaban ëngaya gwen hap.^f ¹⁷ Dikire Teipsin Zini Alapsa hëndep denaban blikip neisik gweblak hen bosena teip nulsublunda gwek!

Sap Zen Zen sa hëndep denaban irik gili.

Zen molya tilki.

Auhu-kamanak de nwekam molya hla da gwek.

Ahana hom.

In eiwa tangan!

**Paulus kim Timotiussu tatem dikim
zauk gwen hap titi takake:**

¹⁸ Tane tol Timotius, ëe ama emsa gublu'an: Emki enlala gwen– ebe hap de ola mensa Alap mo Enhona hamal hap zinik ing ta sonezimbkike. Zen zep hwëna Alap onakore ola insa emsa aha-en aha-enkam don gwebla'ak. Zen in zep, desa bahem eititi gwibin– ekakim dowal mo kigi naban de zerejannak tatem zauk gwe.^g ¹⁹ Yesussu de taibliblannak em enho kles gwesin

^e 1:13 Kis 8:1-3, 9:1-31, Gal 1:15-16, 1Kor 15:9-10

^f 1:16 Luk 19:10 ^g 1:18 1Tim 4:14

srëmkam tatem zauk gwen. Sap ahakon mes enho kles gwesin srëmkam de lowehen hap baes tak. Zen in zep zëre mae mo taïbliëblan nakon mes tangan hëndep altïnk. ²⁰ Himeneus ne Aleksander ne zen kirena. Desa mesë anakan guzimk, “Em jemat nakon wet oson. Amki dowal mo kigisa ang ëbla.” Ëe mae habë kirekam guzimk: Dekam wëhë ahale'anika. Sap zen mes kareksa de ulin hala serankam Kristus mo bosena karek ul gweka.^h

**Mae hap de ol: Tïngare Kristen zini
Alapsa a kirekam de abe da gwek.**

2 Timotius, bol-zaun tanganna, emki tïngare Kristen zini Alapsa de abe ta tine gwen hap tïti ta gwibin. Zen tïngare zi hip zen abe ta gwen– Alap dekakim desa mas gwibirida gweka, hen dawem ta gwibirki, hen tahalhasa dekakim sul sone gwizimki. Deban dikire Alap hap dawemna nolbla tine gwek. ² Zen dikire teipsin-teipsin wenya kip hen abe da gwek– hen tïngan men zen zëno mae mo irgwa taha nakon irik nïl gwenanke. Zen mae hap: Nen dikim aha-ere enlalakam hen umlae enkam ëgwë gwen hap, hen zen de nëno mae mo Alap mo nganak de syalsa tru-tru gul gwen srëm hap, hen aha zi dikim nësa husus gwibirida gwen srëm hap. ^{i 3} Kirekam de abe ta gwenna, zen man nësa de ngaya tabin hip de Zini Alap mo nwenak sam gwesik gwenan. ⁴ Zen man sap tïngare zi de hëndep denaban ëngaya gwen hap de orasa dam tasin hip dwam gwe'ara– hen eiwa denaka de tame gun hupye.^{j 5} Sap Alap Zen aha-en. Hen men Zen nësa Alap osan dep zon guluda gwe'ara, Zen hen aha-en: Zen Yesus Kristus. ⁶ Sap Yesus Zen mes tïngare zini nëno mae karek-kareksa dikim ngan gulsuzimdin hip Zënaka zerguku. Zen kirekam Alap mo kalang gwe gun sun ki lwak– dekam de tïngare zisi anakan gubiridan hap, “Ëe ama sap em de ëngaya gwen hap dwam gwe'an.” ⁷ In zep Alap anakan asa dam tasiki, “Ëngaya gwen hap de ol dawemna ansa em Yahudi srëm wenya kip golzim halada gwen. Eiwa de ora san dep em tïti tabirida gwen– dekakim zen hen Yesussu daïbli gweblak.” Zen eiwa tangankam asa dam tasiki. Ëe bëjenë boton gwen.^k

^h1:20 1Kor 5:5 ⁱ2:2 Rom 13:1 ^j2:4 2Ptr 3:9 ^k2:7 Kis 9:15

Ola an, zi hip dena hen we wal hap dena.

⁸ Ëe zebë dwam gwibirida'an– zikim dena, zen de kitak enho kles gwesin srëmkam Biansa abe ta tine gwen hap. Kim de nen sone gweblak, jalsa de lam gun nuban bap zen, hen aha zi niban de keisa-keisa ën hap de enlala naban bap zen.

⁹ Hen we walya, ëe ama desa dwam gwibirida'an: Zen sap sa enho oto tasin niban zëre mae mo timni weir nulsuk gwer, hwëna bolamda gwen enlala naban bap zen, hen zi dikim hole gwibin hip de enlala naban bap zen. Te-ala mamkam de teisyan pakeanna, hen te-ala mamkam de kap tan sasyan maena, hen emas maena, desa bap zen kire enlala naban alala ta gwen.^l

¹⁰ Diki Kristen we walya, Alap mo nwenak de dawemkam wër gwenna, zen diki dawemsa zen tingare zi hip goltrei gwizimdin. Dekam sa Alap mo nwenak ëoto gwesil– san de zënaka de weir gulsunnu kiye.^m

¹¹ Kristen zi de tagal gwennak, we walya zen diki balk enkam zen ësane gwe-gwen. Hen men zen tawa tabinni, desa zen dawemkam blikip gwesiblin. ¹² Ëe homë we wal de zisi tawa ta gwibin hip gubirida'an. Hen zen bap zen zisi nol gwibirida gwen. Zen diki balk enkam zen teinikin gwen.ⁿ

¹³ Sap Alap nonol Adamsa yang tasiki, ki zep hwëna Hawasa yang gulsuku. ¹⁴ San ki Adamsa dowal mo kigina boton taka! Zen diki we zem Hawasa am boton gulku, dekam zep kareknak zank. ¹⁵ In zep Alap desa anakan gubirki,

“Ebon onakon hëndep tingare we walya ëu gwe-gwenkam Ëe asa sang-sangna mam gul gwizim, hen hlësgwan-hlësgwan naban esa ëjaha gwe-gwer.”^o

Hwëna Alap sa hen we wal hap hëndep dikim ëngaya gwen hap dena golzimdi–

zen de Kristussu de taibliblannak tatem ëzauk gwenkam,

wal bosyansa de kwasang gwibirida gwenkam,

hen Alap mo nwenak de enho kles gwesin srëmkam

lowehe gwenkam,

hen enho oto tasin niban de zënaka wër tasik

gwibinkimye.

^l2:9 1Ptr 3:3-4 ^m2:10 1Tim 5:10 ⁿ2:12 1Kor 14:34 ^o2:15 Kej 3:1-6

**Mae hap de ol: Kristen zisi de nol gwibiridan hap,
a kirekam de zisi em dam tasik gwibin.^p**

3 Ola an eiwa de tanganna: “Men nara Kristen zisi de nol gwibiridan hap dwam gwenna, zen sap syala dawem naka dwam gwibi'ira.” ² Hwëna zen diki enhö kles gwesin srëm naka de dam tasinkim.

We dan son zisi bëjen.
Zen diki aha zi de blikip gwesiblin naka,
hen enlala tatete naka,
hen zënaka de zerinik gwe-gwen naka,
hen zisi de lup gulin gwen naka,
hen zisi de Alap mo olkam tawa ta gwibin nika.

³ Hen Kristen zisi de nol gwibiridan hap,
ho mamak otde gwen sosen zini bëjen.
Darak sosen zini hen bëjen.
Zen diki enlala sae-sae naka,
hen umlae enlala naka.
Hen te-ala hap de hole-hle gwe-gwen zisi bëjen dam tasin.

⁴ Zen diki we wal walas zemka de dawemkam kara ta gwibin nika,
hen walas zemka de dawemkam titi ta gwibin nika—
zen dikim zënaka i-san i-san gwe-gweblan hap
hen blikip gwesik gweblan hap. ⁵ Sap zi de dawemkam we wal walas zemka nol gwibiridan srëmna, kire zini bëjen dawemkam Kristen bose zemka nol gwibiridan.

⁶ Nër hom de Kristen gwen zini hen bëjen. Ki hwëna sa anakan bolte-bolte gwera, “Èe an mamna.” Dowal mo kigina in kirekam bolte-bolte gwekake, zen in zep Alap hëp tyaka.

⁷ Zen diki kitak de zi de sam gwesiblin naka, sap hen Kristen srëm zi zen sam gwesiblin. Hwëna sam gwesiblin srëmkam, zen sa dowal mo kigi mo zolak kyan hera. Ki hwëna ahakore nik sa swrë dal.^q

^p 3:1-7 Tit 1:5-9 ^q 3:7 Kis 14:23, Kis 20:28-30

Mae hap de ol: Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de zini, a kire naka em dam tasik gwibin.

8 Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de zini hen kirekam.

Zen hen diki tūngare zi mo sam gwešiblin naka em dam tasik gwibin.

Mahal dare syakna bëjen.

Hen ho mamak otde gwen soson zisi bëjen.

Hen te-alasa dikim gul irin hip de boton gwe-gwen zisi bëjen.

9 Zen diki ëngaya gwen hap de ol dawemna mensa Alap nöp hīl gīlzimki, desa zen enho lalakkam gwirensin hen taiblibin.

10 Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de zini na-en bahem totoresa dam tasik gwibin. Diki nonol em akasibirida gwen. Mensa hla tanna, “An airis,” dekam sap esa dam lasik gwibir.

11 We walkam dena, Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de dam gulsunnu, zen hen diki tūngare zi mo sam gwešibin nika em dam tasik gwibin.

Boton ol gol halasen gwenna bahem.

Zen diki enlala tatete naka

hen taiblibin nika.^r

12 An ahana Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de zi hip dena:

Zen hen we dan son zisi bëjen.

Zen hen diki we wal walas zemka de dawemkam kara ta gwibin nika de dam tasibin.

13 Zen de dawemkam Alap mo syalak mas gwibirida gwenkam, zen dekam sa desa hen blikip neisibirida gwer. Hen dekam sa Kristus hup dena udobe naban donbirida gwer, hen dekam molya nasalsibirida gwek.

^r 3:11 Paulus mo ola awe tawa naka hom: San ha Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de we wal hap? San ha Kristen zi mo tahasa de trī so gwizimdin hip de zini in mo we wal hap? (Rom 16:1, Tit 2:3-5)

**Mae hap de ol: Alap mes ol aning
gunnu nēbe mae hap hīl gīlzimki.**

¹⁴ Timotius Bak, suratna an ama ki sap ep ale gulblu'an, hwēna ēe ama tangan dwam gwe'an– nabakam de sap emsa duweblazan hap. ¹⁵ Hwēna ēe de holo gwenkam, zen suratna ansa de karatda gunkum esa anakan tame gulu, “ĒKristen gwen aya-wal oso-walya zen diki kirekam de lowehe gwek.” Sap Ngaya Zini Alap mes eiwa de ola nēbe mae hap hīl gīlzimki. Zep auhu-kamanak de jematna, zen men kiye– gol tenya hen gol mokona, ola insa de zen moko gun hup. ¹⁶ Eiwa, ol aning gunnu mensa Alap nēp hīl gīlzimki, zen dawem tangaranna. Ola in nen dikim Alap hon étal gwesin hīp dena. Zēno ausuna, zen kitak Yesus Kristus onak lwa'an:

Zen zi timkim nwe-mase gwe zaka,
Alap mo Enhona man nēp Desa anakan zertreizimki,
“An eiwa Zen tangan.”
Alap mo dam taha nakore zini man hen kara da
nasen gwek.
Hwēna ki zep Alap zēre mo ngatannak dep zer ine
halka.
Zēbe hap dena zi-ē zi-ē san mes nol haladak,
hen Desa de taībli'blan zini tīngare langnak ki
lowehen da'an.^s

Yasik tabin olsa de ja-ja gun hup de ol:

4 Alap mo Enhona mes nēsa damkam anakan tawa ta guk gwibirki,

“Ngein sin de yaklanak zini sa Yesussu hli da gwer–
dekam de hwēna dowal onakore tawa tabin en san
ang ta gwen hap.”^t

² Dekam yasik tabin zini men zen de dowal onakore ola insa nol halada gwe'ak, zen ēk enkam sa anakan ēgu gwer, “Ēe an Alap mo syalsaē gol gwenan.” Hwēna zēno mae mo enhona mes tangan top-top gwizimki, zep zen bējen anakan tame gun, “Ēe an kareksaē gol gwe'an.” ³ Zēno mae mo tawa tabinni, “Wenya bahem gon. Zini bahem zen. Ansa bahem twinbin.”

^s3:16 Mrk 16:19-20, Yoh 1:1-14, 1Ptr 1:12, 2Ptr 1:19-20

^t4:1 2Tim 3:1-9, 2Ptr 3:3, 1Yoh 2:18, Yud 18

Hwëna tïngare tembane nwe-masena zen dwan twin gwibin hip am Alap nëp syal gwibir-zimki. Zep nen men zene Alapsa laïbli gwebla'an hen eiwa dena tame ul gwe'an, nen sap esa olgwenblanda gwer– Alap hap de dawem golblan nabanye.^u 4-5 Sap tïngan mensa twin gwibin hip dena Alap nëp syal gwibir-zimki, zen kïtak aïris. Nen de nonol Alap hap dawemsa golblan naban twinbinni, dekam banakare maena hom– nen de dekon Alap mo nwenak ëkun gwen hap denaye. Zep ba hap de aha tembane maesa baes gwibin hip, sap Alap mo olak man hen anakan lwak,

“Tïngare tembanena aïris. Zen kïtak ebe mae habë syal gwibir-zimk.”^v

**Timotius Bak de Kristus mo nganak
kirekam syal gwe-gwen hap de ol:**

⁶ Ano ola ankam emki Kristen bose omka tawa ta gwibin. Dekam esa gwëra, Kristus mo nganak de syal gwe-gwen zini dawem tanganna. Sap Kristus mo nganak de syal gwe-gwen zini, zen diki eiwakam de tawa tabinnik zen zise gwen. Hwëna ëe mesë emsa tame tak: Em ema ankam zise gwe'ara. ⁷ Em bahem Alap mo ol aïsïlsi de butwalen gul gwennak ang gwe-gwen– hen bong-bong mo tame gun boton ol sanye. Hwëna enaka em tatete ta gwen– em dikim Alap en hon tal gwesïn hïpye.^w ⁸ Timsi de misrim-sri gïnni, zen aïris. Hwëna zen ankam en dep dena. Diki Alap hon dikim tal gwesïn hïp de enaka tatete tanna, zen dawem tanganna zen. Sap zen ankam en dep hom. Zen hwëna lamkam dep dena. ⁹ Eiwa de ola ansa emki dokwak gun hen dawemkam taïblïbin:

¹⁰ “Nen Ngaya Zini Alap ensae blol ëbla'an, sap
Zen Zen tangan– zisi de ngaya ta gwibin hip de Zi
niye. Tïngan men zen Desa kirekam daïbli
gweblanan, Zen desa en sa ngaya tabiri.”

Nen insa kirekam Alapsa blol ëbla'an, zen in zebe nen ankam Kristus mo nganak dan syal-syala ban syal ta gwe'an. ¹¹ Zep ano ola ankam emki tawa ta gwibin, hen dekam em tïti ta gwibin– desan dekakim ang tak.

^u4:3 Kej 1:29, 2:24, 9:1-3, 1Kor 7:28, Ibr 13:4

^v4:4-5 Kej 1:31, 9:3, Mrk 7:15-19 ^w4:7 2Tim 2:16

¹² Timotius, em nama home bong gwe'ara. Hwëna aha zi bap zen emsa gulblun, “In nama walas. Zen tawa naka hom.” Hwëna emki enaka Kristen zi hip anakan ërak ta gwizimdin, “A kirekam de ol toran mo Kristen zi hip sam gwesik gwizimnin.

Kristen zini a kirekam nen lowehe gwen.

A kirekam nen nënaka kwasang gwibirida gwen.

Alapsa de taibliblannak de tatem zaunnu, zen a kirekam moye.

Hen a kirekam nen enho lalakkam lowehe gwen.”

Zep Timotius, emki kirekam enaka ërak makan drëne gwizimdin.^x ¹³ Ëe de nama lwa halzan srëmnak, emki dan syal-syala ban Alap mo olsa baca gul gwizimdin, hen titi tabin niban em tonbirida gwen. ¹⁴ Emki enlala gwen– ebe hap kim Kristen zi mo nol-nola tahana dehabla inekke, Alap mo syalsa dikim ebe hap wei yul soneblan hap. Dekam Alap mo Enhona man zëbe mae hap hamal hap de ola golzimki– ebe hap de desa ayang gulblun hapye. Hëndep dekam zep Alap mo Enhona hen ebe hap sosonna golblaka. Zep Alap mo Enho nakore sosonna insa dawem en tangankam em gwirensin.^y ¹⁵ Zep em tingare ano ol tan-tanna ansa em syal-syal gwe-gwibin– zao en de enlala lwablankam, dekam deka kitak de zi emsa hla dak, “Zen dawemkam syal gwe se'ara.” ¹⁶ Dawemkam em enaka kara ta gwen. Hen men dekam tawa ta gwibir, desa dawem enkam em karatda gul gwen. Kirekam de syal gwe-gwennak em tatem zauk gwen. Dekam esa enaka ngaya tala. Hen in zen emsa sane da gwenan, desa hen esa ngaya tabiri.

Kristen bosyansa de kirekam golëgwë gwen hap de ol:

5 Zi bongna bahem ol drakkam jalse gweblan, hwëna emki blikip gwesiblin naban titi tan– san de ere mo bian tangansa de titi tan makan. Ëbong gwen srëm wal bose walya, desa em gweibirida gwen– san de ere mo oso wal tanganna kiye.^z ² We wal bong-bongna, desa em gweibirida gwen– san de eno ane tangan. Ahakore kitak de we walya, desa enho lalak naban em golëlowehe gwen– ere mo somol wal tangan naban de golëlowehen makan.

^x4:12 2Tim 2:15, Tit 2:15 ^y4:14 2Tim 1:6 ^z5:1 Im 19:32

**We wal sem-semna de kirekam
golëlowehe gwen hap de ol:**

³ We wal sem-semna men zen zë-en tangan lowe henda gwenan, desa emki kara ta gwibin, sap desa eiwa nara dep? – golgwën naye. ^a ⁴ Hwëna we semna in mo walas, abu-tane wal, ahaksa aza-tane wal de lowe henkam, desa a kirekam em titi ta gwibin, “Em mese ëKristen gwek, zen in zep em desa golgwë gwen. Sap dekam dawemsae ol gwibi'in, sap zen mes nonol emsa hanan ta gwibik.” Hen anakan em titi ta gwibin, “Kirekam de em golgwë gwenkam, Alap sa emsa sam gwesibirida gwerä.”

⁵ We semna men zen zë-en tangan lowehe gwenan, zen Alap ensa blol në gweblanan. Zep zen hom Alapsa de abe ta gwenna nolzausuk gwenan – yaklam denaban kam denaban. Zep kirekam de we wal sem-sem tola, emki mas gwibirida gwen. ^b

⁶ Hwëna we sem-semna men zen kirekam-kirekam dërekam de ëitri gwen hap ëdwam gwe-gwenan, zen Alap mo nwenak mes juwek. Hwëna tim enna sap nama ngayana. ⁷ Zep we sem-semna de ano ola an san dawemkam golëlowehe gwen hap emki titi ta gwibin – mae hap: Kristen zini nëno mae mo enho nik mana dekon aha zi mo nwenak kles gwesininka. ⁸ Kristen zini bap zen anakan ëgu gwen, “Ano iyekam de we semna in mo tahalhana dikire jemat en hla nul gwibik. Ëë molyë mas gwe-gwibik.”

Hwëna zen de zëre mo iyena insa kara ta gwibin srëmkam, nonol tangan zëre mo iye tangansa, ki zen mes karekna mam gulsunda. Dekam zëbe mae hap man nwe-mase gwizimnin – san de Kristussu de anakan zabablanna kiye, “Ëë Zëbon de ang gwe-gwen zisi hom.” Sap Kristen gwen srëm zini hom kirekam ëkarek gwe-gwenan. Zep Kristen zi de kirekam mas gwibin srëmkam, zëno karekna man tangan taman kini'an.

⁹ We sem-semna men desa tangan nara dep golëgwë gwenna, bosemse naka emki ale tabir-zimdin – Kristen zini men zen zëno mae mo tahalhana hla nul gwizimninke, zëbe mae hap de hen gol gwizimdin hip. Hwëna anakare we sem-sem mo bosem-sena bahem: Men zëno gwën tahunna 60nak hata srëm gwe'anye,

^a5:3 Kis 6:1-7 ^b5:5 Luk 2:37, 18:7

ahaksa zi swe zemka de baes gweblan nik mo bose naye.

¹⁰ Bose naka de ale gun hup, zen diki kĭtak de zi mo anakan de tame gun nuka: Zen dawemsa anakan gol tine gwek:

Zère mo wasalna, hen abu-tane aza-tane walya
dawemkam kara ta gwibik.

Zère mo gola kon zini dawemkam lup gulin gwek.

Tahalha zisi man mas gwibirida gwek,

hen Kristen zi mo tahana man trĭ so gwizimk.

Zen kirekam de dawemsa gol gwen wenyik mo bosem-sesa em ale ta gwibir-zimdin.

¹¹ Bose naka de ale gulzimdin hip, zen diki men zen nonol anakan Yesusu nen guk gweblananke, “Ēe an angkam Ebon enĕ gwĕ'an. Ēe molyĕ etan zini zek.” Zen in zep, bong gwen srĕm we sem mo bosem-sena bahem ale tabir-zimdin. Ki hwĕna etan de zi zen hap hole-hle gwe-gwenkam, zen sa hwĕna zĕre mae mo Yesus hup de gu-gun ola in san de ang tan hap baes tal. ¹² Hwĕna zĕre mae mo Bian hap de gu-gun ola in san de ang gwen srĕmna, zen Alap mo nwenak karek. ¹³ Bong gwen srĕm we sem-semna, zen hen man ĕ ensa de zauk gweblankam gol-gol san ĕzĭni'nĭ gwe nasen gwenan. Kire enkam hom. Hwĕna zĕno mae mo ol toranna hen hom sam gwesĭk gwenan, sap zen man aha mo boton olak mas ta nasen gwenan.^c ¹⁴ Zen in zebĕ bong gwen srĕm we sem-semna titĭ ta gwibi'in, “Amki zisi kap lak. Wasalna wei-wik uk. Hen ere mae mo zini dawemkam kara la gwibik– hen wasalna.” Ēe mae habĕ kirekam desa gubirida'an: Kristen zini nĕno mae mo jal zi de nĕsa lamang ta gwibin srĕm hap.^d ¹⁵ Sap ahakon we wal sem-semna mes tol kirekam lwan dahak, hĕndep dowal mo kĭĕsa ang nĕblak.

¹⁶ Kristen we walya, zĕno iye de sem nik gwĕnna, zen zen de mas gwe-gwibin– dekam de jematsa dohon-hon ta gwibin srĕm hapye. Zen mae hap: Sap jemat mo kara ta gwibin hip de wenyu, zen diki tahalha tangan wenyaka hen iye srĕm tangan wenyaka.

^c5:13 2Tes 3:11 ^d5:14 1Kor 7:9

**Kristen zi mo nol-nolaka de kirekam
kara ta gwibin hip de ol:**

17 Jematnak de nol gwen zini men zen dawemkam irik nil gwenan, desa tungan zen blikip gwesibirida gwen. Hen dekam de blikip gwesibirida gwen hap, emki gubirida gwen– jemat mo te-ala nakon de zēbe mae hap gol gwizimdin hip, nonol tangan men zen Alap mo ola dawemkam tawa da gwibirin, hen dekam tūti da gwibirin. Zēbe mae hap sowe henkam zen gol gwizimdin. ^e 18 Sap Alap mo olak man lwak,

“Sapi de gandum dansa zaublun danaseranna–
dekam de ēbwalom gwen hap, ēkna bahem kyang
sosublun. Dikire twenblan danasenk.”

Alap insa ola golzimki, zen sapi en hap hom. Zen hen jematnak de nol gwen zi hip– zēbe mae hap de hen jemat mo te-ala nakon gol gwizimdin hip. Zep hen anakan ale nuk,

“Syal zini, zen dikire zēre mae mo syala kon te-alana
nulin gwek.”^f

19 Timotius, bahem na-en taibli gwen– ahanik de jemat mo nolaka ebon anakan klak ta zankam, “Zen mes karek gweka.” Diki zini dan, ahaksa dan-ahan, zen de anakan klak la zankam, “Eiwa, ēe mesē are mo nwekam karek gwennak hla lak,” dekam amki taibli gwe. ²⁰ Kareknak de zaran zini, zen tūngare zi mo nwenak em dei yul gublun– mae hap: Ahakorena dekam sa hen ēairil. ²¹ Eē ama Alap ne Kristus nik mo nwenak emsa gublu'an– hen Alap mo dam taha nakore zi mo nwenak: Ano ola an desan em ang gwe-gwen– ol blo-blo san de ang gwen srēm kam, hen ahakore en naka de nwekam golēake gwen srēm kam.

²² Jematnak de syal ta gwen hap zisi dam tasik gwibinni, na-en bahem tahana tehabirida ine gwen– syala insa dikim wei yul sone gwizimdin hipye. Em ema zēno kareksa hlil inninka. Bahem karek gol gwen zi niban golēsiri gwe-gwen. Em diki enho kles gwešin srēm kam em gwē gwen. ²³⁻²⁵ Ahakore nik mo karekna, zen taken-taken gwibiridan srēm nak wet so gwenan. Hwēna ahakore nik mo karekna, sap de aning gun, hwēna karekna in lun kon sa ki zertrondal, hēndep sa wet soblal. Hen kirekam, Timotius, eno Alap mo nganak de syal dawemna in sa

^e 5:17 1Kor 9:9-11, 16:18, Plp 2:29, Mat 10:10 ^f 5:18 Ul 25:4, Luk 10:7

wet sol. Hen men zen nabakam wet so srëm gwe-gwenan, zen hen bëjen hëndep aning gwen. Zen hen sa hëndep wet sol.

Timotius Bak, em tol ema sang-sang gwe-gwenda, zep bahem ho tangan enna otde gwen. Diki anggur hosa em hen betekkam otde gwen. Eno u sang-sangna in dekam sa sër gwera.^g

Zi mo tana iltikinnik de babu gwe-gwen zi hip de ol:

6 Timotius, emki hen gubiridan: Kitak men zen zi mo tana iltikinnik ëbabu gwe-gwenan, zen dawemkam zen zëre mae mo zi bina insa blikip gwesibirida gwen. Zi bina in de ëKristen gwen srëmna, desa hen dawem enkam zen blikip gwesibirida gwen– mae hap, zen dikim Bian Alap mo bolesa hen nëno mae mo tawa tabin niban lamang so gwen srëm hap.^h ² Zëno mae mo zi bina in de ëKristen gwenna, dekam bap zen anakan ëenlala gwe-gwen, “Ëe sap asa asang gwe-gwer. Molya asa karek taka.” Diki anakan zen ëenlala gwe-gwen, “Ano zi bina an, zen ano Kristen bose. Ëe zebë kwasang gwe-gweblanan. Zep asa dawem enkam zëbon syal gwe-gwer– are mo Kristen bosena an dekakim dawemsa ano syala kon gulin gweka.”ⁱ

Botonkam de tawa tabin sin de ang ta gwen srëm hap de ol, hen te-ala hap de ëhole-hle gwe-gwen srëm hap de ol:

Zep Timotius, ano ola an, dekam kitak tawa ta gwibir hen titi ta gwibir. ³ Zep aha zi bap zen totore olkam tawa ta gwibin. Diki Bian Yesus mo ola ban de apde në gwenna kim

^g5:23 Anggur hona zen ho mamak makan, hwëna desa hen u sang-sang gwenkam obat hap notde gwibirin.

^h6:1 Orep tangan zini hen aha zisi karekkam jap nul sonenda gwek. Zi de tahalha hap zëre mo bon yalsa sul sonen srëmka, desa man dahyo gwek– pasarak de hwëna aha zi hip te-ala hap lidak tabin hip. Zëno bon de sërka yawal gwenkam, dekam we wal walas zeban dahyo gwek– desa de kitak lidak tabin hip. Men desa kirekam lidak da gwibik, zen dekam zep hwëna zi bina in mo tana iltikinnik ëbabu gwe-gwek. Dekam hom beyakam ëheya-hya gwe-gwek. Sap heya gwen naka de etan balk tankam, desa man damera gwek. Tana iltikinnik de ëbabu gwe-gwen zini, desa sap de lek-lek ta gwibin, ahaksa tamera gwen. Pemerinta hom kire hap jalse neibirida gwek. (Ef 6:5-8, Tit 2:9-10)

ⁱ6:2 Plm 16

zen tawa ta gwibin– hen Alap hon dikim ëtal gwesin hip denakim. Sap zini men zen aha ol aïsilkim tawa da gwibirin, 4 zen bolte-bolte zi, hen zen eiwa dena hom tangan tame nu'in. Kirekam de zini zen man tangan ësam gwesik gwenan– Alap mo ola kore ol-gun maesa de gulsuk halasen gwen hapye. Zen hwëna dekon zep zënaka husus neibirida gwenan, hen ëol tetek gwe-gwenan. Zen dekon zep hen Kristen bose zeban zënaka lamang da gwibirin hen u seger da gwibirin. 5 Kire enlala häi zi mo tawa tabin nikon, zep hëndep Kristen zi mo ngirinnik ol keisa-keisana nolzausuk srëm gwe-gwenan. Eiwa de enlalana hom tangan– zëbon mae onakye. Kire zini man tim nul gwenan, “Ano Alap mo nganak de syala kon, ëe asa te-alana beya gwer.”

6 Eiwa, dawemkam de Alap hon enho nik tal gwesiblin zini, zen sap de tahalha gwen, hwëna zen sa anakan eis gwibiri, “Bian Alap sowe henkam ano tahalhana ap sul sone gweblanda.” Kire zini zen sa Alap onakon dawemna hlalu– sap angkam hen lamkam.^j 7 Sap nësa kim nëre mae mo an walya auhu-kamanak ëjaha gwe-gwenan, nëno kire-kirena hom. Juwenkam hen molye kire-kirena lop la gwëk. 8 Zep nëbon mae de tembane ërlwana, hen pakean, zen syake.^k 9 Hwëna ahakon hom kirekam dep ëdwam gwe-gwenan. Zen hwëna kire-kire beya gwen hap ëdwam gwe-gwenan. Zep zëre mae mo dwam gwibin sin de ang tankam enlala ngalap-ngalapna dekam zep tangan mam gwe-gwenan, hëndep zep enlalana ëjoblo-top gwe-gwenan, dekam zep hëndep dowal mo kigï mo zolak ëkyanhe gwenan. Zen in zep kareksa de gon hap bëjen baes tan, hëndep zep tangan ëtimbwas gwesik gwenan. 10 Sap karek-karek ausuna, zen te-alanak. In zep hëndep ahakon te-ala hole-hle nakon Yesussu de taibliblan nakon ëbutihak. Zëre mae mo enlala ngalap-ngalapna in san de ang ta gwenna, zen dekam san de toman ben-benkam de enhonak zënaka dang gulblunna kiye. Hëndep zep enlalana sërkam ëdowe hana gwenan.

^j6:6 Plp 4:11-12, Ibr 13:5 ^k6:8 Ams 30:8-9

An Timotius hup de aumwa hap de ol tan-tan:

¹¹ Hwëna Timotius, em in Alapsa de betek gweblanna. Zep em desan bahem ang gwe-gwen. Em em alp gwe-gwen– Alap mo nwenak de dam-dam enkam gwë gwen hap, hen Zëbon de dawemkam tal gwesin hip. Kristussu de taibliblanna em esek gulse zahe gwen– zao en de tatem zaunkum. Emki hen wal bosyansa de kwasang gwibirida gwen hap alp gwe-gwen– hen aha zisi de sae-sae enkam golëlowehe gwen hap. ¹² Em ngein en san em Yesus osan dep dam-dam enkam hluwen– ekakim hëndep de gwën hap denaka dokwak gul. Sap zen desa de dokwak gun hup Alap emsa kwang taka, hen zen kire habe zi beyanak damnak enaka anakan kira taka, “Èe ama Bian Yesussu ang gwebla'an.” ¹³ Zep ëngaya gwen ausuna Alap hen Yesus Kristus, men Zen Pontius Pilatus hon damnak Zënaka kira taka, zëno nik mo nwenakë emsa titi ta'an:^l ¹⁴ Ano titi tanna an san em dawemkam ang gwe tine gwen– tïngare zi mo nwenak de enho kles gwesin srëmkam gwë gwenkam, hëndep Bian Yesus de lwahal zannak de zau'uk. ¹⁵ Yesus mo hatazan hap dena in molya bwal kinik. Zen sa ki hëndep lwal– soston tangan Zini Alap zëre mo gun sun. Zen Zen en tangan teipsinni. Hen Zen tïngare bose nabare zi mo Mamna, hen tïngare teipsin zi mo Teipsinni. ¹⁶ Zen Zen hëndep de gwë gwen Zini. Zëno ngatannak toton nara dep?– golek de gwen naye. Desa zini hom mae hla dak, hëndep angkam mae bëjen hla tan. Dikire Desa hëndep denaban blikip neisik gweblak, sap Zë-en sosonna! In eiwa tangan! ^m

**Timotius de te-ala beya zisi kirekam
titi ta gwibin hip de ol:**

¹⁷ Emki te-ala beya wenyaka anakan jalse gwibirida gwen, “Bahem ëbolte-bolte gwe-gwen, hen auhu-kama ennak de kire-kire ennak bahem ëyaing gwe kinii gwen.” Sap auhu-kamanak de te-ala maena zen nabakam ëjek-jak gwe-gwenan. In zep em titi ta gwibin– zen de Alap ensa yaing gwebla kinii gwen hap. ⁿ Sap Zen Zen kae-kaena nëbe mae hap mam gul gwizimmira–

^l6:13 Yoh 18:36-37, 19:11 ^m6:16 Kel 33:20 ⁿ6:17 Luk 12:20-21

nen dikim enlala nik ëoto gwesin hipye. ¹⁸ Zep emki gubirida gwen, “Eno mae mo kire-kirena beyana, zep em em aha zisi kwei yul sonendan– kítak de zi hip de dawemsa goltrei gwizimdinkimye.” Zep auhu-kama ennak dep de te-alakam, zen dikire ëkae-kae gwe-gwek, hen aha zisi mas neibirida gwek.

¹⁹ Zen de kirekam ëgwë gwenkam, dekam zëno mae mo ngatan zi mo langnak de te-alana sa tangan ëbeya gwer. Awe de lowe henna hen okamanak dep de te-alana, zen kítak au-au makan. Hwëna wakuwe de lowe henna hen zao de kire-kirena, zen eiwa de tangan wenya zen.^o

²⁰ Timotius Bak, Alap mensa zëre mo nganak de syal gwe-gwen hap emsa taïblihlaka, desa dawemkam kara gul gwe. Totore tawa tabinni hen kire hap de ol gulsuk-gulsuknu langa gulsuk. Men zen auhu-kama enlala en san totore ola insa tawa da gwibirin, zen hwëna man ëkil gíl gwenan, “An zen–enlalasa dikim langa tasin hip denaye.” Hwëna zen boton.^p
²¹ Ahakon men zen desan ang tak, hwëna dekam zep Kristussu de ang gweblan nakon ëbutehak.^q

Em in zen de suratna ansa ulin gwe'ak, dikire Bian mo kwasang-kwasangna kítak ebon mae onak lwa gwek.

^o6:19 Mat 6:20 ^p6:20 1Tim 4:7, 2Tim 1:14 ^q6:21 2Tim 3:8